

TOMÁŠ MĚŠŤÁNEK

JÍŘÍ GABRIEL, VEDOUcí MÉ DIPLOMOVÉ PRÁCE

To bylo tak: Na počátku byly knihy. A ty knihy byly od Zbyňka Fišera. Jejich jména byly *Otázky bytí a existence* a *Útěcha z ontologie*. S nepřilíšným entusiasmem, kompenzovaným úctou k profesoru Jaromíru Bartošovi a snahou neztrapnit se v semináři, zpracovali čtyři posluchači čtvrtého ročníku filosofie referát o názorech Zbyňka Fišera / Egona Bondyho. Tito čtyři byli (podle retrográdní abecedy) Zouhar, Rechlík, Mynář a já... (Možná to bylo všechno úplně jinak, ale setrvejme u této verze.)

Výsledkem vystoupení o substančních a nesubstančních konceptech byla věta, pronesená bručivým hlasem profesora Bartoše – jejím obsahem bylo sdělení, že se tři z výše uvedené čtveřice rozhodl angažovat jako „pomvědy“. Tak mne kromě občasných spolupráce na umývání výkladních skříní a oken a kromě mnohých shodných názorů na literaturu a jazz s oněmi dvěma kolegy začal spojovat i úděl asistovat u počátků nikdy nezrozené brněnské ontologické školy.

Jsa založením spíše skeptik s odporem ke spekulativnostem libovolného zrna, nepodleh jsem však ontologické infekci. A tak, když se v dáli začal rýsovat závěr pětiletého studia, dostavily se úvahy o tématu diplomové práce. Profesor Bartoš mi dunivě sdělil, že nejlepší bude věnovat se Condorcetovi. „Uklidnil“ mne ujištěním, že francouzština jeho textů neliší se nějak zásadně od francouzštiny moderní. S pocitem rozdvojení, který mi v běžném životě pomáhá překonávat pobyt na zubařském křesle, začala část mé osobnosti sbírat první třísky informací k založení ohně poznání ontologických názorů osvícenských. Část druhá nad tím kroutila hlavou a nevěřila svému oku...

Tu však zasáhl osud. Profesor Bartoš nečekaně byl povolán do filosofického nebe a já jsem se svým Condorcetem osířel... Bylo jasné, že původní pouť se zastavila ve slepé uličce. Nezastavil se však čas! Obhajoba, státnice...!

A tu se objevila spásná myšlenka! Jen aby ji cherub-zachránce přijal...! Úředním postupem požádal jsem o možnost změny tématu diplomové práce a přidělení nového vedoucího. Studijní oddělení vyhovělo. A souhlasil i cherub-zachránce! Tím zachránce byl docent Gabriel...

Když jsem se totiž (příznávám, že bez nějakého přehnaného smutku) rozloučil s Jeanem Antoinem, rozpomněl jsem se na zajímavé filosofické souvislosti, na

než jsem narazil při shromažďování materiálu k závěrečné ročníkové práci ve svém vedlejší oboru – v češtině. Nevím, co mne to tehdy napadlo, určitě to byla jakási snaha najít (jistě pod vlivem docenta Karla Palase, který nám přednášel českou literaturu od konce 18. století) něco zajímavého v tak zdánlivě suchopárném období, za jaké se obvykle považuje rané národní obrození. Zplodil jsem tak text s názvem *Tematika venkova v předobrozenské a raně obrozenské poezii*. Na první pohled brrr! Avšak při hledání narazil jsem mj. na velice zajímavou (dnes bychom určitě řekli kontroverzní) postavu – přeštického rodáka Václava Stacha, který ztělesňoval jakýsi josefinský ideál „státního vychovatele“ loajálních osvícených kněží. Také jsem našel zajímavé příklady konfliktů tohoto vzdělaného nesnášenlivce s nesnášenlivcem ještě vzdělanějším, s Josefem Dobrovským. Hlavně však se mi dostala do ruky „v Praze a v Holomaucy“ v roce 1787 vydaná *Příručka učitele lidu*, sice nepříliš systematické, eklektické, avšak nečekaně dobrou češtinou psané dílko, ukazující, že rodící se národní inteligence reflektovala v mateřském jazyce i mnohé západoevropské filosofické novinky.

Gabriel-cherub-zachránce se záměrem souhlasil, a tak jsem vstoupil na půdu české filosofie. Diplomku jsem napsal a obhájil. Celá věc měla však ještě happyendovější finále. Docent Gabriel mi navrhl, zda bych zkrácenou verzi práce o „počátcích českého filosofického myšlení nové doby“ nepřipravil pro publikování ve *Sborníku prací Filosofické fakulty brněnské univerzity*. Nabídka, z níž se čerstvému absolventovi nutně zatočila hlava! A tak se mu točila, že si dodnes není jistý, zda Jiřímu Gabrielovi za jeho velkorysý čin dostatečně poděkoval.

A protože poděkování není nikdy dost, děkuji mu dnes nejen za krásný lidský přístup, jehož byl na katedře jedním z hlavních reprezentantů, ale i za to, co nás všechno v těch prapodivných dobách naučil – a taky za toho mého Stacha, uveřejněného *SPFFBU*, 1973, B 20.

JIŘÍ GABRIEL, THE SUPERVISOR OF MY DIPLOMA THESIS

When professor Jaromír Bartoš suddenly died in 1972 the author of this essay lost the supervisor of his diploma thesis on Condorcet. With a new theme for his thesis focusing on the beginnings of Czech philosophical thinking in the early phase of national revival he approached Jiří Gabriel, who agreed to take charge. The thesis focused on an interesting figure of Czech Josephianism, the enlightened clergyman Václav Stach and his educative *Handbook of a Folk Teacher*, which reflected contemporary European philosophical ideas. The thesis was successfully defended and thanks to Jiří Gabriel partly published in the *Proceedings* of the university. This work is an expression of gratitude for the salvation and for the possibility to publish by a 1973 graduate and a committed teacher of philosophy and social sciences at Brno grammar schools.